EUROPEAN
FEDERATION OF
THE ASSOCIATIONS
OF DIETITIANS

European Dietetic Action Plan

(Handlingsplan för europeiska dietister) EuDAP (2015-2020)

Dietister förtydligar sitt engagemang för hälsoförbättrande åtgärder via nutrition över hela det sociala spektret

Antagen av EFAD 2015

Välkommen

Dietister har som yrkesgrupp en gedigen historia inom nutrition och hälsa. Dietisternas inverkan på förbättringar i livsmedelsval och tillhörande hälsofördelar via nutrition för individer, familjer, arbetsplatser, branschen och folkhälsan är väl dokumenterad.

I Europa tar nu EFAD (European Federation of the Associations of Dietitians) och deras medlemmar denna möjlighet att förtydliga sitt engagemang för hälsoförbättrande arbete via nutrition på alla sociala nivåer. Oavsett om det handlar om sjuk- och hälsovård, offentliga måltider/livsmedelsförsörjning/service (restauranger), forskning, livsmedelsbranschen, folkhälsan eller enskilda personers hem, kommer dietisterna att arbeta med sina nationella kost- och nutritionsplaner och kollegor för att implementera EuDAP 2015-2020 (European Dietetic Action Plan).

Vi hoppas att du kommer att se EuDAP som väl genomtänkt respons och seriöst engagemang från Europas dietister för att förbättra människors hälsa genom bättre livsmedel och nutrition.

Anne de Looy

Hedersordförande i The European Federation of the Associations of Dietitians, EFAD

Oktober 2015

Översättning till svenska
Kost & Näring, februari 2016
www.kostochnaring.se

Förtydligande angående begreppet *dietist/dietitian*
I den engelska ursprungsversionen av detta dokument är yrkestiteln *dietitian*, här översatt *dietist*, central. Vi vill poängtera att definitionen på dietist i Europa är bredare än den i Norden. I Europa innefattar beteckningen dietitian/dietist såväl dietister som kostekonomer och kostvetare.

1.0 Syftet med EuDAP (European Dietetic Action Plan)

Syftet med EuDAP är att belysa de europeiska dietisternas engagerade arbete för bättre nutrition och hållbar hälsa genom proaktivt engagemang via *Health 2020*, *The European Food and Nutrition Action Plan (2015-2020)*[1] och andra EU-initiativ.

2.0 Europeiska dietister

Vägledande princip

Dietister *har i sin yrkesroll ett ansvar att stödja förbättringen av människors näringsmässiga hälsa i Europa* genom ett evidensbaserat förhållningssätt.

Europeiska dietister är yrkespersoner med akademisk examen som är synnerligen väl rustade för att förbättra människors nutrition och hälsa i hela Europa. EFAD[2] representerar över 32 000 dietister (över halva yrkeskåren) i Europa.

Dietister kan leda arbetet eller ge betydande bidrag till lokala, regionala och nationella handlingsplaner för kost och livsmedel. I Europa erkänns dietisters expertkunskaper av regeringar, det civila samhället och andra som drar nytta deras kunnande när man formulerar eller implementerar olika typer av riktlinjer och policyer. Genom att dietisternas värde och expertkunskaper erkänns och tas till vara runt om i Europa stödjer man implementeringen och förverkligandet av planer som *The European Food and Nutrition Action Plan (2015-2020)*[1].

EFAD kommer fortsätta att sprida information om europeiska dietisters verksamhet och informera ledamöter i Europaparlamentet, EU-kommissionen, WHO i Europa och andra aktörer om dietisternas viktiga arbete för ett hälsosammare Europa.

2.1 Varför dietister är så viktiga för implementeringen av livsmedels- och kostpolicyer

Den geografiska spridningen och specialistkunskaperna hos medlemmarna i EFAD gör att dietister kan arbeta i alla sektorer där livsmedel, kost och näring spelar en roll:

- för alla åldersgrupper: ge råd kring mat och dryck i en preventiv roll (folkhälsa)
- för beslutsfattare: i frågor som rör livsmedel, dryck och hälsosam kost (hälsa/folkhälsa och riskreduktion)
- för restaurang- och livsmedelsbranschen: erbjuda säkra, välinformerade och näringsriktiga alternativ av mat och dryck
- inom sjukvården: vårda akuta och kroniska sjukdomar genom förändringar i mat och dryck

[1] WHO European Action Plan for Food and Nutrition Policy 2015-2020
http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/253727/64wd14e_FoodNutAP_140426.pdf?ua=1
[2] EFAD (The European Federation of the Associations of Dietitians) grundades 1979 och för närvarande samarbetar 33 dietistorganisationer i 26 länder över hela Europa med ett växande antal (> 20) medlemmar inom den högre utbildningen som undervisar i nutrition och dietetik.

2.2 Hur kommer dietister och nationella dietistorganisationer att agera?

EuDAP beskriver fem mål för europeiska dietistorganisationer, deras medlemmar och EFAD. Dessa anses vara viktiga för att uppfylla det övergripande målet att göra Europa friskare genom bättre livsmedel och nutrition. Varje målsättning har tillhörande exempel på åtgärder som kan vidtas av europeiska dietister på lokal och nationell nivå. Varje nationell dietistorganisation kommer att besluta om mer exakta åtgärder med vägledning från deras nationella planer.

Nationella dietistorganisationer kommer att använda EuDAP för att:

- identifiera prioriterade mål/åtgärder med vägledning från sina egna nationella strategiska planer för livsmedel, kost och folkhälsa
- skapa åtgärdsplaner utifrån EuDAP, nationella och europeiska policyer samt kommunicera detta till relevanta intressenter
- övervaka och kommunicera resultaten av åtgärderna till viktiga intressenter

3.0 Hur har EuDAP satts samman?

Flera strategiska dokument har bidragit till utvecklingen av planen: den europeiska hälsopolicyn, *Health 2020* (*Action plan for implementation of the European strategy for prevention and control of NCDs: EUR/RC60/SC (2)/20)*[3]*; Moscow Declaration, Global Ministerial Conference*[4] *(April 2011); WHO Charter on Counteracting Obesity*, (2006)[5]; *White paper on Strategy for Europe on nutrition, overweight and obesity* (2007)[6] samt *WHO European Action Plan for Food and Nutrition Policy 2015-2020.* Dessa dokument inspirerar dietister, tillsammans med regionala strategiska åtgärdsplaner, cancerförebyggande strategier [7]och andra dokument från internationella organisationer som International Diabetes Federation[8], och påverkar deras arbete.

Viktiga europeiska dokument om livsstil och nutrition samt en kommande europeisk strategi för fysisk aktivitet visar att förbättrad nutrition – genom bättre livsmedelsval –

---

[3] WHO (2010) (Action plan for implementation of the European strategy for prevention and control of NCDs: EUR/RC60/SC http://www.ndphs.org///documents/2504/FINAL%20WHO-EURO%20Concept-Paper-NCD-Action-Plan%20Nov-2010.pdf

[4] WHO (2011) Preamble and commitment to action; Moscow Declaration on Healthy Lifestyles and NCDs http://www.who.int/nmh/events/moscow_ncds_2011/conference_documents/moscow_declaration_en.pdf?ua=1

[5] WHO (2006) Charter on Counteracting Obesity http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/87462/E89567.pdf?ua=1

[6] EC (2007) Strategy for Europe on nutrition, overweight and obesity COM 279 http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_wp_en.pdf

[7] WHO (2009) Towards a strategy for cancer control in the Eastern Mediterranean; WHO EM/NCD/060/E http://applications.emro.who.int/dsaf/dsa1002.pdf

[8] Diabetes Action Now (2006) http://www.who.int/diabetes/actionnow/en/DANbooklet.pdf

är avgörande för ett friskare Europa. Därför kan regeringar, deras åtgärder och politik – tillsammans med de europeiska dietisternas arbete – göra skillnad.

4.0 Fem viktiga mål för dietister i Europa

Dessa fem mål kan uppnås på nationell nivå, organisationsnivå eller lokal nivå, genom att erkänna vikten av dietisternas bidrag på alla nivåer i samhället.

Mål 1 – Se till att hälsosamma livsmedel är lättillgängliga, överkomliga i pris, attraktiva och hållbara

Dietister kan till exempel bidra till detta genom att:

Mål 1 – Se till att hälso-samma livsmedel är lättillgängliga, överkomliga i pris, attraktiva och hållbara

- Utarbeta handlingsplaner som främjar hälsosamt kost- och vätskeintag i skolor.
- Vidta åtgärder på arbetsplatser: initiera och bidra till policyer som förenklar hälsosamma val.
- Verka för konsumentvänlig märkning och verktyg för näringsinformation som underlättar hälsosamma val.
- Verka för begränsad marknadsföring av ohälsosamma produkter.
- Betona vikten av hydrering och att vatten finns tillgängligt utan kostnad.
- Främja attraktiv och hälsosam mat i alla offentliga måltidsverksamheter och serveringar (t.ex. sjukhus, vårdhem, fängelser).

2012 publicerade EFAD rapporten "Health in the Workplace: The Role of the Dietitian in Europe" som sammanfattade 38 initiativ som dietister hade startat för bättre hälsa via kost i 16 länder i Europa.

Mål 2 – Belysa vinsterna med hälsosam kost och nutritionsstöd under hela livet, i synnerhet för de mest utsatta grupperna inom vården och i samhället

Mål 2 – Belysa vinsterna med hälsosam kost och nutritions-stöd under hela livet, i synnerhet för de mest utsatta grupperna inom vården och i samhället

Dietister kan bidra till detta genom att till exempel:

- Anta/säkerställa/leda omfattande interventioner och samhällsbaserade initiativ för att främja nutrition, hydrering och förhindra nutritionsrelaterade, icke smittsamma sjukdomar (non-communicable diseases, NCD).
- Säkerställa en lämplig balans mellan nutrition och fysisk aktivitet, som omfattar allt från hälsofrämjande åtgärder till förebyggande arbete och vård under hela livet.
- Utveckla processer för systematisk utveckling av riktlinjer, vårdvägar och andra initiativ som kan leda till bättre nutritionsvård och interventioner för personer som skulle få bättre livskvalitet av förbättrad nutrition.
- Stötta (och utveckla) övervakningssystem för nutrition och hälsa samt riskscreeningsmetoder för olika befolkningsgrupper, vilka kan uppdelas i socioekonomiska indikatorer och kön.
- Främja hälsosamt ätande, hydrering och planer för fysisk aktivitet i individcentrerad primärvård för att säkerställa en lämplig balans mellan nutrition och fysisk aktivitet, som omfattar allt från hälsofrämjande åtgärder till förebyggande arbete och vård under hela livet.
- Vidta åtgärder för att patienter ska få bästa kostrådgivning i syfte att säkerställa att deras mat- och vätskeintag överensstämmer med deras behov.

2015 tog dietister i Österrike som arbetade tillsammans med sjukförsäkringsbolag och lokala livsmedelsaffärer med sig en grupp personer med kroniska sjukdomar på en ”sjukdomsförebyggande semester” i de österrikiska alperna.

Mål 3 – Använda dietister som utbildare och experter i samhället och kliniska sammanhang för att ge råd till allmänheten, andra vårdprofessioner, myndigheter (till exempel departement, sjukförsäkringsbolag, massmedia och livsmedelsbranschen)

Mål 3 – Använda dietister som utbildare och experter i samhället och kliniska sammanhang för att ge råd till allmänheten, andra vårdprofessioner, myndigheter (till exempel departement, sjukförsäkringsbolag, massmedia och livsmedelsbranschen).

Dietister kan bidra till detta genom att till exempel:

- Utbilda yrkesgrupper inom vården i korrekt kostrådgivning för att säkerställa kunnig personal inom sjukvården.
- Inkludera information, korta interventioner och rådgivning om hälsosam kost, hydrering och deras inverkan på den allmänna hälsan och nutritionsstatus inom vårdflöden.
- Sprida forskningsresultat som visar på (kostnads)effektiviteten i dietistbehandlingar för relevanta intressenter (t.ex. myndigheter och sjukförsäkringsbolag).
- Säkerställa att det finns lämplig personal för att tillhandahålla välunderbyggda nutritionsinterventioner, inklusive rådgivning och vård, samt tekniker som är kompatibla med individcentrerade vårdsystem som bygger på stark primärvård.
- Använda innovativa former av informationsteknik för att utbilda vårdpersonal och andra om nutrition, kost och vätska för att uppnå optimal nutritionsstatus och hälsa.

2012 publicerade dietister i Nederländerna rapporten ”Cost benefit analysis of dietary treatment” och 2015 ”Cost benefit of dietitians in clinical care”. Rapporterna visade vilka besparingar för samhället, individen och vårdsystemet som kan åstadkommas när dietisterna får en ledande roll inom vården.

Mål 4 – Arbeta för att påvisa dietisternas effektivitet när det gäller att åstadkomma bättre hälsa genom förbättrad nutrition

Mål 4 – Arbeta för att fastställa dietisternas (kostnads-) effektivitet när det gäller att åstadkomma bättre hälsa genom förbättrad nutrition

Dietister kan bidra till detta genom att till exempel:

- Arbeta för att utöka övervakningen av nutritionsstatus bland äldre personer och beakta behovet av mat, vätska och god nutrition hos äldre personer som bor på institutioner men även i eget boende.
- Bidra till en signifikant minskning av NCD och förbättrad hälsa genom bättre nutrition som är påvisbart effektiv och ger bättre livskvalitet.
- Övervaka och utvärdera nutritionsinterventioner, kostrelaterade aktiviteter och policyer för olika socioekonomiska och sociodemografiska grupper för att kunna påvisa effektivitet, valuta för pengarna och sprida god praxis.

I Belgien har en dietistledd undersökning under tre år visat på effektiviteten i dietistisk utvärdering för att minska antalet personer som får parenteral näringstillförsel, förbättra resultaten och sänka kostnaderna.

van Schaik R and Niewold TA (2014) Sustained Reduction of TPN Usage During Hospital Admission by Dietitians. *Clinical Nutrition* 33:589

Mål 5 – Stärka ledning, allianser och nätverk för en "hälsa-inom-alla-områden"-strategi

Mål 5 – Stärka ledning, allianser och nätverk för hälsa i alla politikområden

Dietister kan bidra till detta genom att till exempel:

- Arbeta med folkhälsa och vårdpersonal genom att främja evidensbaserad kunskap om nutrition inom relevanta yrkesutbildningssystem samt via exempel på bästa praxis, vägledning och riktlinjer.
- Samordna åtgärder mellan olika aktörer, uppmuntra och stötta lokala åtgärder som matpolitiska råd och medborgargrupper för att samarbeta med regionala och lokala producenter och användare.
- Stärka nätverk inom vården som arbetar med specifika områden via EFAD, ESDN[9] och andra aktörer som arbetar för främja god nutrition och hälsa för alla inom olika sektorer.
- Stötta och delta i utvecklandet av formella mekanismer för att främja samarbete mellan olika sektorer, i synnerhet lokala åtgärder och, där så är lämpligt, engagera intressenter som exempelvis civilsamhället.
- Identifiera, främja och referera till dietisters arbete som uppfyller europeiska policyer och deklarationer som Health 2020, The European Charter on Counteracting Obesity, The Istanbul Charter, The European Food and Nutrition Action Plan etc.

Dietister arbetar för närvarande med ett lokalt initiativ från EPODE i Amsterdam som går under namnet JOGG, där de samordnar råd för hälsosam mat för barn, i syfte att minska risken för viktökning – i samarbete med livsmedelsbutiker, lokala myndigheter, skolor, föräldrar, sjukförsäkringsbolag, lokala läkare och restauranger.

[9] European Specialist Dietetic Networks, specialistnätverk för dietister verksamma inom olika områden, t. ex. diabetes, övervikt/fetma, cancer, folkhälsa, offentlig måltidsverksamhet och äldreomsorg/vård.

4.0 Sammanfattning

Nationella dietistorganisationer kommer att planera sina EuDAP-åtgärder baserat på nationella och europeiska hälsopolicyer. De kommer att arbeta tillsammans med sina egna nationella och europeiska organisationer för att implementera sina planer. Samarbete mellan organisationer för dialog, kommunikation och övervakning är viktigt för att åstadkomma framgångsrik förändring och förbättring. Nationella dietistorganisationer, deras medlemmar och EFAD arbetar engagerat för ett friskt och hälsosamt Europa genom förbättrad nutrition och bättre livsmedelsval.

För mer information, kontakta EFAD:s generalsekreterare på secretariat@efad.org